

KRAJOBRAZ ZAGROŻONY

Obszar zagrożony zniszczeniem, zdegradowaniem lub trwałym zanikiem, którego odtworzenie będzie trudne albo niemożliwe, a który wymaga działań ochronnych z uwagi na swoje walory przyrodnicze, kulturowe, społeczne, historyczne.

Zagrożenia dla krajobrazu mogą pojawić się ze strony czynników naturalnych, najczęściej jednak wynikają one z działalności człowieka. Wskazać można następujące rodzaje zagrożeń dla krajobrazu: biotyczne, polegające na oddziaływaniu żywych organizmów na krajobraz w sposób bezpośredni lub pośredni; abiotyczne, czyli powodowane procesami fizykochemicznymi (skażenie środowiska, drenaż wód podziemnych itd.); zagrożenia katastrofami naturalnymi i klęskami żywiołowymi (powódź, pożar); zagrożenia wynikające ze sposobu użytkowania jak osadnictwo i budownictwo oraz związanych z nimi zabiegów (takich jak przerywanie lub zwężanie ciągów ekologicznych, zbytne zagęszczanie zabudowy lub wprowadzanie zabudowy o niskiej wartości estetycznej, zasłanianie przedpoli widokowych, uszczuplanie powierzchni biologicznie czynnej, tworzenie dzikich wysypisk śmieci, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, działalność przemysłowa, gospodarka rolna i leśna, stosowanie nawozów sztucznych, karczowanie lasów, wprowadzanie monokultur na dużych powierzchniach, eksploatacja surowców mineralnych, rozwój turystyki i przemysłu rekreacyjnego, wkraczanie na tereny przyrodniczo cenne i eksploatawanie ich turystycznie).

Wśród walorów krajobrazowych ulegających zdegradowaniu wskazać należy: estetyczne, środowiskowe, kulturowe, ekonomiczne, społeczne. W przypadku krajobrazu zagrożonego zniszczeniem narażona jest np. szata roślinna, istniejące w danym miejscu biotopy, zabytki kultury, tradycyjne rzemiosła czy relacje społeczne. Krajobraz może być narażony na działanie szkodliwych czynników, które oddziałują w czasie względnie krótkim (np. konstruowanie tam na rzekach, budowa fabryk, powstawanie wysypisk śmieci) lub długim (np. stopniowe obniżanie się poziomu wód gruntowych, stepowanie krajobrazu). Ze względu na trwałość zmian wskazać można krajobraz zagrożony ze zdolnością do odtworzenia oraz ze zmianami nieodwracalnymi.

Krajobraz zagrożony wymaga ochrony i podjęcia działań zmierzających do jego zachowania. W tym celu wdrożona powinna zostać polityka w zakresie krajobrazu, rozumiana jako ogół zasad, strategii i wytycznych, które pozwolą podejmować specjalne środki mające na celu ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu. Przy planowaniu takiej strategii uwzględnione powinny zostać także czynniki społeczne (oczekiwania względem krajobrazu czy plany w tym zakresie). Gospodarowanie krajobrazem powinno w tym kontekście oznaczać działanie, którego celem pozostaje zapewnienie podtrzymania krajobrazu, ukierunkowywanie i harmonizowanie jego przemian wynikających z procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych (w tym wprowadzanie programów edukacyjnych, podnoszenie świadomości społecznej itd.)

[M.G.]

Literatura:

Buchwald, Konrad, Engelhardt, Wolfgang. *Kształtowanie krajobrazu a ochrona przyrody*.

Warszawa: Państwowe Wydawnictwa Rolnicze i Leśne, 1975.

Żarska, Barbara. *Ochrona krajobrazu*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW, 2005.

Szczęsny, Tadeusz. *Ochrona przyrody i krajobrazu*. Warszawa: PWN, 1977.

Ostaszewska, Olga, Ostaszewski, Kazimierz. „Ochrona przestrzeni publicznej w świetle tzw. Ustawy krajobrazowej”. *Studia Prawnicze i Administracyjne* 15 (2016): 63-68.

Miszczak, Alicja E. „Obszar chronionego krajobrazu. Analiza administracyjnoprawna”. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio G 1* (2015): 55-70.

